

POLOZEMNICA NA MAČIANSKYCH VRŠKOCH PRI SEREDI

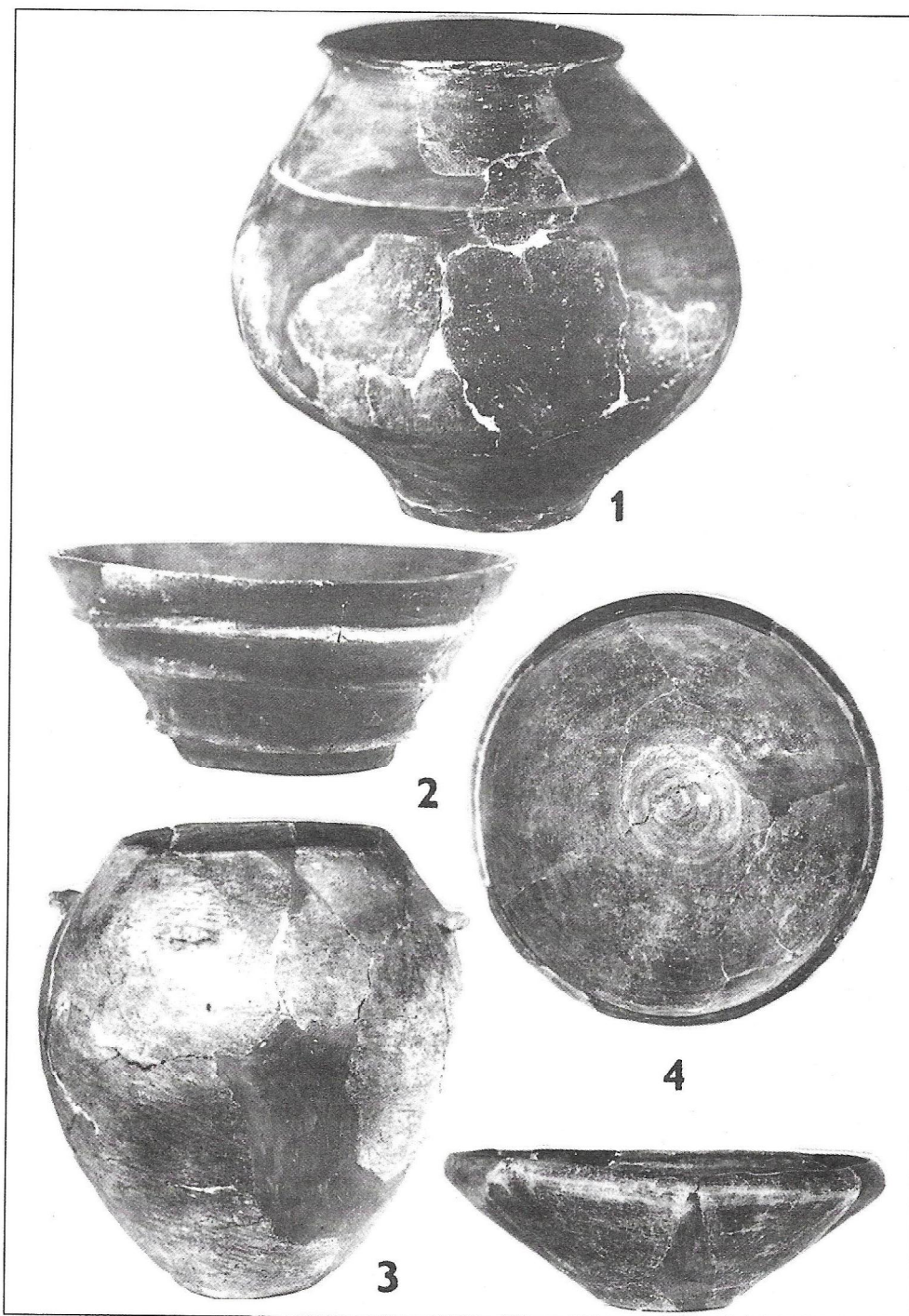
Jozef Paulík

Iba zriedkakedy možno konštatovať o niektorom pravekom sídlisku, že je úplne preskúmané, že nijakým ďalším odkrytým objektom sa nedokreslí celkový obraz osídlenia, že sa charakter osady definitívne zachytil a nové nálezy už nemôžu doplniť získané poznatky. To, čo pri výskume pohrebísk už nebýva tak zriedkavým javom (komplexné odkrytie celých nekropolí) je pri výskume sídlisk z mnohých dôvodov (nepomerne väčšia rozloha, častá novodobá zástavba osídleného priestoru) často iba nesplniteľným želaním. Jednako však v dobe, keď rýchly stavebný a priemyselný rozmach mal za následok časté odstránenie celých menších zemepisných útvarov (pieskové duny, vyvýšeniny odstránené s cieľom získania piesku, resp. zeminy) nastal niekedy prípad, že možno po istom objekte v rámci pravekej osady hovoriť ako o poslednom, pretože zemnými prácami bol odstránený prvotný zemepisný predpoklad ku vzniku samej osady. To sa stalo aj v prípade Mačianskych vrškov pri Seredi, ktoré sa zrovnali s okolitým terénom; vlastné objekty, či už mezolitické, mladohalštatské, alebo tzv. halštatsko-laténske sa tu nachádzali na komplexe niekoľkých dún zhruba pretiahnutého tvaru, v dobách uvedených kultúr s močaristou a v súčasnosti takisto vlhkejšou pôdou na bezprostrednom okolí.

Mačianske vršky teda už nejstávajú a objavenie ďalších pravekých objektov nemožno očakávať. Preto sa dá právom označiť objekt zo staršej doby železnej, ktorý objavila v roku 1955 M. Rejholcová ako posledný svojho druhu na tejto lokalite (nálezová správa v AÚ SAV). V ďalšom sa podávajú jeho nálezové okolnosti s vyzdvihnutím najdôležitejšej časti keramikého inventára. Materiál z osady sa spracoval už dávnejšie.

Na objekt - chatu sa prišlo pri výskume staromaďarského pohrebiska, juhozápadne od centra odkrytej mladohalštatskej osady. Išlo o menšiu dunu s ojedinelou polozemnicou štvoruholného tvaru, s plošnými rozmermi 2,7 x 2,5 m. Steny jamy boli viac-menej kolmé na rovné dno, nachádzajúce sa v hĺbke 1 m od úrovne dnešného terénu (od úrovne terénu v dobe výskumu). Vo výplni, ktorá mala popolavú farbu, asi 30 cm nad dnom bola vrstva drevených uhlíkov s vodorovným priebehom, miestami prerušovaná, ale zhruba s jednotnou hrúbkou. Jama svojím tvarom a keramikými nálezmi patrí do rámca mladohalštatských objektov, odkrytých starším výskumom. Z keramikých zlomkov sa podarilo zrekonštruovať dve nádoby:

1. *Kónická miska* so zaobleným okrajom, tmavosivej až čiernej farby, na vonkajšej strane s tromi vodorovne nalepenými plastickými rebrami.
Rozmery: ϕ ú - 21,5 cm, ϕ d - 9,5 cm, v - 9 cm. Obr. 1: 2.
2. *Malá šálka* s naznačným hrdlom, hnedosivej farby (ucho odlupnuté).
Rozmery: ϕ ú - 9 cm, v - 7,5 cm, dno nevyznačené.

Obr. 1. Mačianske vřšky pri Sereďi. 1, 3, 4, - nález zozberu na lokalite;
2 - nádoba z posledného odkrytého objektu na nálezisku.

Zo starších nálcov, ktoré zachránil J. Rajček pri odstraňovaní černoze buldozériom z povrchu duny (v blízkosti polozemnice označenej dávnejšie ako obj. XIII) pochádza väčšia zásobnica so šikmo prehnutým ústím a maximálnou baňatosťou zhruba v strede celkovej výšky. Hrdlo nádoby prebieha v jednej línii s telom, je však od neho žliabkovite odsadené (obr. 1: 1).

Pri občasnóm sledovaní lokality aj po skončení záchranného výskumu sa dostal do AÚ SAV ďalší črepový materiál, z ktorého sa zrekonštruovali dve nádoby:

1. *Vysoký hrniec* vajcovitého tvaru, s dovnútra zahnutým, šikmo zrezaným ústím. Niže okraja sú 4 protiľahlé, rožkovite modelované jazykovité výčnelky. Zafarbenie nejednotné, tehlovožlté až tmavosivé. Rozmery: ϕ ú - 21,7 cm, ϕ d - 9,5 cm, v - 28 cm (obr. 1:1-3).
2. *Kónická miska* s dovnútra zahnutým okrajom, tmavosivej farby. Na vnútornej strane sú dva koncentrické žliabky. Rozmery: ϕ ú - 19,5 cm, ϕ d - 6 cm, v - 6,7 cm.

Získaný materiál z posledného objektu na Mačianskych vrškoch, podobne, ako i ďalšie ojedinelé nálezy z lokality tvoria organickú zložku keramickej náplne seredskej skupiny kalenderberskej kultúry na juhozápadnom Slovensku.

JUNGHALLSTATTZEITLICHE HÜTTE VON MAČIANSKE VRŠKY BEI SEREĎ

Jozef Paulik

In dem Artikel wird ein älterer Fund aus Mačianske vršky - eine in die Erde eingetieft Hütte, die M. Rejholcová im Jahr 1955 entdeckt hat, behandelt. Der in die Erde eingetieft Teil des Objektes von viereckiger Form hatte die Ausmaße 2,7 x 2,5 x 1 m. In der Mitte der Grube befand sich eine horizontale Holzkohlenschicht. Sie beinhaltete eine in den Funden aus der Siedlung bis dahin nicht vertretene konische Schüssel mit drei horizontal angeklebten Rippen (Abb. 1:2). Als Lesefunde wurden bei den Erarbeiten weitere Gefäße entdeckt: eine Vase vom Typ Bernhardtstal (Abb. 1:1), ein typischer junghallstattzeitlicher Topf (Abb. 1:3) und eine konische, innen durch horizontale Kannelierung versehene Schüssel (Abb. 1:4).

Das Gefäß aus dem letzten Objekt von Mačianske vršky ist, ähnlich wie auch weitere Einzelfunde der erwähnten Lokalität, ein organischer Bestandteil der Keramik der Sereď-Gruppe der Kalenderberg-Kultur.